

Felcsíktól a Magyar Tudományos Akadémiáig

Folyó év szeptember 15-én tartotta székfoglaló előadását *Népességi viszonyok a Székelyföldön a XVIII. század elején* címmel a Magyar Tudományos Akadémia székházának felolvasótermében a csíki gyökerekkel rendelkező, de Marosvásárhelyen élő Pál-Antal Sándor levéltáros-történész, a történelemtudományok doktora. A neves szakembert – akinek a székelység történetéről szóló hiánypótló munkái egymás után kerülnek kiadásra – Felcsíkhöz kötik a gyökerei: Karcfalván született, Csíkmadarason nevelkedett, a gimnáziumot Csíkszeredában végezte. A szülőföldre való erős kapcsolódását az is bizonyítja, hogy mind Karcfalva, mind Csíkmadaras monográfiáját megírta. Az utóbbi két kiadásban is megjelent.

Pál-Antal Sándor felsőfokú tanulmányait Kolozsvárott, az akkor még önálló és magyar nyelvű Bolyai Egyetemen kezdte, majd a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen fejezte be 1963-ban. Az egyetemen olyan kitűnő mesterei voltak, mint Jakó Zsigmond, Pataki József, Imreh István és Csetri Elek, akik alaposan felkészítették hivatására. Történelem szakos tanári diplomával a zsebében a katedra helyett a kutatást választotta, vallomása szerint azért, mivel mindig az ismeretlen múlt felderítése vonzotta. Így lett a marosvásárhelyi állami levéltár levéltárosa, ahol 42 évig dolgozott, alaposan megismerve a történetírás forrásainak jelentős részét. Ennek köszönhető, hogy a doktori disszertációját Nicolae Edroiu akadémikus vezetésével pecsétanból írta (dolgozata *Marosszéki intézmények és pecsétjeik* címmel önálló könyv formájában is megjelent). A hivatali ranglétrán a levéltárostól, a főlevéltárosra keresztül, a tanácsos-levéltárosig vezetett útja. Hogy a levéltárosi szakmai körökben mindig megbecsülték, bizonyítja az a tény, hogy részt vehetett a levéltárosi szakképzésben, ahol magyar paleo-

gráfiát tanított, a marosvásárhelyi egyetemen pedig latin paleográfiát oktatott. Levéltárosi és történetírói tevékenységével párhuzamosan a közéletben is feladatokat vállalt. Többek közt tudományos ülésszakokat szervezett, elnöke az Erdélyi Múzeum Egyesület marosvásárhelyi tagozatának, a Székely Címer-, Pecsét- és Zászlótörténeti Munkacsoport tagja. Kitüntetései: Pauler Gyula-díj, Arany János emlékérem, „Szabadság hőse” emlékérem és Mikó Imre emléklap. Mindez arra utal, hogy Pál-Antal Sándor magas szintű tudományos tevékenységét, gazdag történetírói munkásságát (19 önállóan vagy társszerzőkkel írt kötete jelent meg, 9 kötetet szerkesztett, 14 könyvfejezetet, 86 folyóiratcikket és tanulmányt írt számtalan, az erdélyi magyar identitás megőrzésében fontos honismereti és közérdekű cikk, lexikonbeli szócikk és bibliográfia mellett) mind a magyarországi, mind az erdélyi tudományosság elismerte.

A székfoglaló előadáson a magyarországi levéltáros és történész kollégák, valamint a család tagjain kívül jelen voltak az erdélyi munkatársak is, többek közt Sipos Gábor történész, az Erdélyi Református Egyházkerület kolozsvári Gyűjtőlevéltárának főle-

véltárosa, Garda Dezső történész, Soós Zoltán marosvásárhelyi múzeumigazgató. Az ünnepeltet Orosz István, az MTA levelező tagja, professzor emeritus méltatta, aki elmondta, hogy: „Pál-Antal Sándor több más erdélyi és magyarországi kutató mellett döntően a székelység történetírója. Ezzel a regionális történetírás egyik szószólója. A Székelyföld ugyanis a történeti Magyarország egyik legjellegzetesebb régiója, amely sajátos autonómiája révén nemcsak területileg különült el Erdély más vidékeitől, a szászok lakta Királyföldtől, a vármegyéktől, a románok lakta területektől, de társadalmi szerkezete, katonáskodó szabadparaszti közösségének megőrzése révén is más volt, mint az ország többi tájegysége. Pál-Antal Sándor írásaiiban e terület történetének legkülönfélébb aspektusait vizsgálta. A *Székely önkormányzat-történet* című kötetében az autonómia változásait tekintette át. A *Székelyföld és városai* című tanulmánygyűjteményben a terület mezővárosainak gazdaságát és társadalmát elemezte nemcsak a XVI–XIX. században, de a két világháború közötti időszakban is. Külön könyvet szentelt a Székelyföld fővárosára: Marosvásárhely (az egykori Székelyvásárhely) történetének, amelynek első, 1848-ig terjedő része jelent meg.”

Orosz István méltatásában hangsúlyozta azt is, hogy Pál-Antal Sándor

*Pál-Antal Sándor és Mihály János
a Címer, pecsét és zászló
a Székelyföldön című
kiállítás megnyitóján*

munkásságának során levéltárosként fontos „feladatának tartotta a kutatást segítő levéltári segédletek készítését is (ilyenek a Maros megyei levéltár-ról, Nagy-Küküllő megye levéltáráról, a Toldalagi és Teleki család levéltáráról készített ismertetői)”. Ugyanakkor könyvek és tanulmányok tucatjait írta meg az általa rendezett és megismert levéltári dokumentumokból.

A székfoglaló másnapján – Pál-Antal Sándor előtt való tisztelgéséért – Budapest Főváros Levéltárában kiállítás nyílt *Címer, pecsét és zászló a Székelyföldön* címmel. A Hargita Megye Tanácsának Műemlékvédelmi Közszolgálat és Budapest Főváros Levéltára által közösen rendezett gazdag és jól dokumentált szimbólum-történeti kiállítást, amely a Székely Címer-, Pecsét- és Zászlótörténeti Munkacsoport tevékenységének egyik eredménye, Á. Varga László, a levéltár főigazgatója, Csomós Miklós kulturális ügyekért felelős főpolgármester-helyettes, Pál-Antal Sándor és Mihály János történész nyitották meg közel száz főt számláló közönség előtt.

Befejezésül, akárcsak Orosz István méltatásában, álljon itt egy rövid idézet Pál-Antal Sándor egyik írásából: „...kisebbségi léte során sok megpróbáltatást kellett kiállnia a romániai magyarságnak. Sok veszteség érte anyagi létében, szellemi életében és mindenekelőtt számbeliségében, az asszimiláció, elűzés vagy kivándorlás útján. Életképességét azonban megőrizte mindmáig, a hajdani és újabb keletű üldöztetések ellenére, és reméljük, hogy eljön az idő, amikor mindez csak egy halvány, rossz emlékü epizód lesz csupán”. Adja Isten, hogy így legyen!

Mihály János

A Magyar Tudomány Napja Székelyudvarhely 2011. november 11-12.

Gróf Széchenyi István 1825. november 3-án, a pozsonyi országgyűlés ülésén birtokainak évi jövedelmét a Tudós Társaság céljaira kötötte le. A Magyar Tudományos Akadémia létesítését kimondó törvény két évvel később szentesített, a szervezés pedig öt évvel később nyert befejezést.

1996-ban a Magyar Tudósok Világtalálkozásán döntés született arról, hogy november 3-a lesz minden évben a Magyar Tudomány Napja, amelyet először 1997-ben ünnepeltek meg. 2003-ban a XCIII. törvény által a magyar országgyűlés hivatalosan is a magyar tudomány ünnepévé emelte a Magyar Tudományos Akadémia megalapításának napját.

Székelyudvarhelyen az idén az ötödik alkalommal készülünk a Magyar Tudomány Napjának megünneplésére, az Udvarhelyszéki Tudományért díj átadására.

A Magyar Tudomány Ünnepe először 2007-ben sikerült megszervezni, a szervezés körüli teendőket az Areopolisz Egyesület és a Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont vállalta fel. Célunk, hogy évről évre érdekes, a legújabb kutatások eredményeit megmutatni tudó előadásokon keresztül közvetítsük a tudást az érdeklődő közönség irányába, alkossunk hidat a kutatással foglalkozók és a szélesebb tömegek közt. Az Udvarhelyszéki Tudományért díj, amelyet egy bronz kispasztika, Sánta Csaba szavatai szobrászművész alkotása, továbbá egy oklevél alkot, az Udvarhelyszéken tudományos tevékenységet folytató személyeknek jár.

2007-ben, első rendezvényünkön a székelyföldi tudományos munkának is helyet adó intézmények mutatkozhattak be. 9-én, pénteken Székelyföldre irányuló tudományos kutatások címen műhelymegbeszélésre került sor, melyen Gyarmathy Zolt, a Csíki Székely Múzeum igazgatója, Vargha Mihály, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója és Zepczaner Jenő, a Haáz Rezső Múzeum igazgatója mutatták be az általuk vezetett intézményeken belül zajló tudományos munkát, az elért eredményeket, nem feledkezve meg a felmerülő nehézségekről sem.

A másnap délelőtt zajló tudományos konferencián Körösfői Zsolt, a ke-

*2007-ben az
Udvarhelyszéki Tudományért díjat
a kevéssel korábban elhunyt
dr. Dávid László családja vehette át*

